

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Тенчо Колев Дундов, преподавател в Юридически факултет на СУ
„Св. Климент Охридски“

член на научното жури, утвърдено със Заповед № 3-РК-83/09.01.2023 г. на
Ректора на Нов български университет .

относно дисертационния труд на **Александър Велинов Ангелов**
на тема

**„Структура, организация и процесуални основи на първоинстанционното
гражданско правораздаване в България от 1878 г. до 1948 г. и сравнение с
настоящата уредба“**

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
в професионално направление 3.6. Право, по докторска програма „История на
държавата и правото“.

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Настоящото становище е изготвено с оглед публичната защита пред
научно жури на представения от докторанта Александър Велинов Ангелов
дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен
„доктор“ по професионално направление 3.6. Право, научна специалност
„История на държавата и правото“.

Представените документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ и
ППЗРАСРБ. Процедурата е коректно спазена.

I. Данни за кандидата

Александър Велинов Ангелов е завършил специалност „Право“ в Югозападен университет „Неофит Рилски“. Работи в съдебната система от 2009 г. като младши съдия в Окръжен съд – Монтана, районен съдия в Софийски районен съд, а от 2017 г. е заема длъжността административен ръководител на районния съд в гр. София.

Неговият професионален и практически опит в административното ръководство на дейността на магистратите и съдебните служители в най-големия съд в страната логично доказва интереса към избраната тема на дисертационния труд.

II. Актуалност и обща характеристика на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд на тема „Структура, организация и процесуални основи на първоинстанционното гражданско правораздаване в България от 1878 г. до 1948 г. и сравнение с настоящата уредба“ е с общ обем от 340 страници. Той включва увод, изложението е систематизирано в три глави, всяка от които с обособени подточки, заключение и списък с използвана литература и нормативни източници.

Актуалността на темата е обусловена от необходимостта за съдебна реформа, която е неразривно свързана с дейността на първоинстанционното гражданско правораздаване и неговата структура. Дисертацията може да послужи за бъдещо оптимизиране на правораздавателния процес, като едновременно се подобри бързината и качеството на правораздаването по най-многобройните съдебни производства – първоинстанционните граждански. Значимостта на задълбоченото научно изследване отговаря на нуждите от създаването на отправни насоки за най – удачните законодателни решения, които да осигурят в максимална степен правилното функциониране на първоинстанционните граждански съдилища. В тази връзка изследването и

анализирането на проблемите е важно и актуално. На тази основа са изведени полезни научни и практически резултати.

Методиката и методите на изследване са правилно избрани с оглед постигане на заявените в дисертацията цели и задачи.

Предмет на изследване са нормативните актове – действалите в България съдоустройствени закони и закони, регламентиращи гражданското производство през периода от 1878 г. до 1948 г., както и действащите към момента на изготвянето на дисертационния труд Закон за съдебната власт и Граждански процесуален кодекс. На тяхна основа, авторът е изследвал успешно развитието на първоинстанционното гражданско правораздаване в България и е извършил обоснована и задълбочена съпоставка между действалите регламентации в периода от 1878 г. до 1948 г. и настоящата законодателна уредба. Показателни за постигнатите резултати са многото на брой сполучливо аргументирани предложения за надграждане на актуалното законодателство. Общата цел на всички формулирани предложенията *de lege ferenda* е обществено значима - да се гарантира прозрачност и ефективност на извършваните процесуални действия от първоинстанционните съдилища, бързината и качеството на правораздаването.

III. Съдържание на отделните глави. Приносни моменти.

В глава първа е направен исторически преглед на формирането и развитието на структурата и организацията на първоинстанционното гражданско правораздаване в България в периода 1878 – 1948 г. Отделено е специално внимание на базовата нормативна рамка – действалите през този период пет закона, регламентиращи създаването и дейността на съдебни учреждения, явяващи се първа инстанция по гражданските дела, както и множество изменения, които са претърпели законите, по време на действието си. С приносни елементи е анализът на регламентацията на: института на мировите съдии; условията за назначаването и повишаване на съдиите; института на

ненесменяемостта; кандидатите за съдебна длъжност и регистъра за решенията, поставени от Върховния касационен съд.

В глава втора са разгледани основни въпроси, касаещи първоинстанционното гражданско производство – регламентацията на съществените етапи, през които преминава разглеждането на делата и които са свързани с различни задължения за съда, в периода 1878 – 1948 г. Удачен е подходът на автора да анализира относимата уредба към всеки от тези етапи от производството, което позволява да се придобие реална представа за правораздавателната дейност на съдиите - какви дейности, респективно усилия, е следвало те да положат, за да се разгледа и приключи едно гражданско производство по общия исков ред. Научен принос е детайлното изследване на регламентацията на първоинстанционното гражданско производство в подготвителната му част, т.е. преди провеждането на открито съдебно заседание. В тази насока е обсъдена уредбата на осъществяваната двойна размяна на книжа и определянето на съдия-докладчик, който еднолично да събере допуснатите от съдебния състав доказателства. Важен акцент е поставен върху развитието на нормативната уредба на доказването, като практически важна е характеристиката на отделните способности, които са ползвани за приобщаване на доказателствен материал. Приносен момент има и анализа на специфичните ограничения, въведени в Закона за гражданското съдопроизводство от 1930 г., относно възможността за обжалване на определени категории решения и установената зависимост на правото на обжалване от доказателствата, въз основа на които са били постановени решенията. Сполучливо е представено и т. нар. временно решение, което на практика се явява вид съкратено производство, по което компетентен е бил околийският съд, действащ като първа инстанция. Заслужава подкрепа и изложената теза на автора относно предвидената в отмененото законодателство постановка, че околийският съдия не пише мотиви по решения, които не подлежат на обжалване.

В последната глава трета се разглеждат особеностите на действащите към

момента на изготвянето на изследването общи съдилища, съответно назначаването, повишаването и обобщено - статута на съдиите, правораздаващи в тях, както и процесуалните правила, въз основа на които те осъществяват първоинстанционното гражданско правораздаване и съответно тези въпроси са съпоставени с относимата към същите уредба, действала в периода 1878 – 1948 г. Принос на автора е аргументираното обосноваване на тезата относно регламентацията на условията и редът за назначаване и повишаване на съдии, че следва да се търси балансът между възможно по-обективното оценяване на качествата на кандидатите и това оценяване и съответно назначаване, повишаването да се осъществяват в разумни срокове, така че да не се затруднява кадровото обезпечаване на съдилищата. Не е подмината и темата за надграждане на правомощията на съдебните помощници, например чрез предоставяне на възможност да се произнасят самостоятелно по някои въпроси, касаещи администрирането на делата, като евентуален способ за облекчаване на натовареността на съдиите. Научна ценност е анализът на регламентацията и значението за правораздаването на местната подсъдност, както и формулираните препоръки за превенция срещу опитите за злоупотреба с правото за избор на местна подсъдност. Приносен момент има и анализа на дейността на първоинстанционния съд по изготвянето на доклад по делото, като обосновано се акцентира върху важността докладът да бъде изготвян и обявяван на страните възможно най-рано - в момента, в който са изяснени позициите на страните. Проследена е уредбата на преклузиите в гражданското производство, като интерес представляват изводите на автора за значението им в процеса на събиране на доказателства. Относно производството по оспорване на истинността на документ, са направени препоръки за възлагане на разноските, сторени в това производство, в зависимост от установения резултат от оспорването. Разгледани са и въпросите, касаещи обявяването и мотивирането на съдебния акт. В резултат са направени предложения за тяхното оптимизиране и усъвършенстване. По - детайлно и критично е разгледана на законодателната

уредба, касаеща заповедното производство. Направени са изводи и предложения за по-гъвкавото обезпечаване на защитата на длъжниците в заповедните производства, което би подобрило неговата ефективност.

Заслужава абсолютна подкрепа заключителното становище на дисертанта, че оптималната структура и организация на съдилищата, както и адекватното процесуално законодателство, обуславят бързината и качеството на правораздаването.

Приемам авторските научни и приложни приноси, от които могат да се открият следните:

- Приносен момент е анализа на взаимовръзка между развитието на уредбата на съдебните учреждения и процесуалните нормативни основи на дейността им;
- Обосноваването на същностната помирителна функция, вложената в концепцията за дейността на първоинстанционния съд;
- Открояването на редица удачни законодателни решения, съдържащи се в отменените нормативни актове, чието включване отново в действащата правна уредба би имало положителни ефекти;
- Друг принос е препоръката за надграждане на регламентацията, касаеща заповедното производство;
- Препоръката да се преосмисли ролята и функцията на съдебния помощник;
- Предложените способи за усъвършенстване на процеса по събиране, проверка и анализ на доказателства в първоинстанционния граждански процес;
- Предложенията за оптимизиране на регламентацията, касаеща задълженията на първоинстанционния граждански съд да проведе винаги открито съдено заседание по делото, преди да се произнесе с решение и задълженията му за мотивирането на крайния съдебен акт.

Намирам, че основните изводи на автора са успешно защитени на базата

на обстойния анализ на действащото законодателство и съпоставката му с отмененото такова, действало в периода от 1878 г. до 1948 г.

Авторефератът отразява точно и вярно най-важните аспекти на дисертационното изследване, а справка за приносите съдържа реалните научни постижения на докторанта.

Публикациите по темата позволяват да се получи по-пълна представа за дисертационния труд, осигуряват необходимата публичност на научните и приложни приноси, както и на авторските постижения.

IV. Заключение

Цялостната оценка на дисертационния труд позволява да се направи извод, че той отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България и правилника към него, притежава необходимите качества за даване на неговия автор на образователната и научна степен „доктор”, поради което **давам положителна оценка и**

ПРЕДЛАГАМ

на членовете на Научното жури съвет да гласуват да **бъде присъдена на Александър Велинов Ангелов образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 3.6. ПРАВО.**

18.02.2023 г.

.....
проф. д-р Тенчо Колев Дундов